

“Ne güzel şey hatırlamak seni”

Souvenir de Gumche-Hané.

گوشخانه

Vue panoramique de Gumche-Hané.

Biz çocukken kocaman bir kasaba gibiydi Gümüşhane. Tek katlı çift katlı, avlulu, birbirine bitişik, üst üste, yan yana, dik çatılı, toprak damlı evleriyle, tokmaklı kapıları, cumbalı pencereleriyle, dar ve eğri büğrü sokaklarıyla, at arabaları, el arabaları, bahçeleri, bostanları ve akşamların erken olduğu bir şehirdi.

Osmanlının hazinesine sikkelerin kesildiği bu kadim şehirde kerpiç ve yığma taştan yapılmış evleri, taşları sökülmüş sokakları, camili camisiz minareleri, küçük mesciti, birbirine yaslanmış dükkanları, hamamları hanları, köprüleri, mahalle meydanları, mahallelerde kiliseleri..., namaz vakitlerinde minaresinden ezanın okunduğu camileri....

Ayana Mahallesi bir Rum mahallesi idi. Bu mahallenin başındaki karaysartaşının yanındaki zincirli taş ha düştü, ha düşecek korkusu verirdi insana. İnanılırdı ki kudretten birbirine zincirle bağlanmıştı, Hıdırellez Mahallesi, Cami-i Kebir Mahallesi'nin doğusuna düşerdi. Kolej ve Kız Sanat Okulu bu mahalledeydi.

Devamı 8. Sayfada

GÜNCEL

GEÇMİŞ
ZAMAN OLUR Kİ...

► 3. Sayfada

AKTÜALİTE

BUĞDAY DİLE
GELİNCE

► 6. Sayfada

TARİH

ONBİNLERİN
DÖNÜŞÜ

► 9. Sayfada

KÖŞE YAZISI

EYYUHE'L-RUH
GELDİYSEN NE
OLUR GİT!

► 5. Sayfada

KÜLTÜR-TURİZM

IŞIK HEP
DOĞUDAN

► 4-7. Sayfada

Darbeye karşı tek ses!

15 Temmuz gecesini Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) içerisindeki hain bir grup tarafından gerçekleştirilen ancak Türk Milletinin tarihe geçen dik duruşuyla engellenen darbe girişimi, Gümüşhane merkez ve ilçelerinde on binlerce vatandaşımızın katılımıyla protesto edildi.

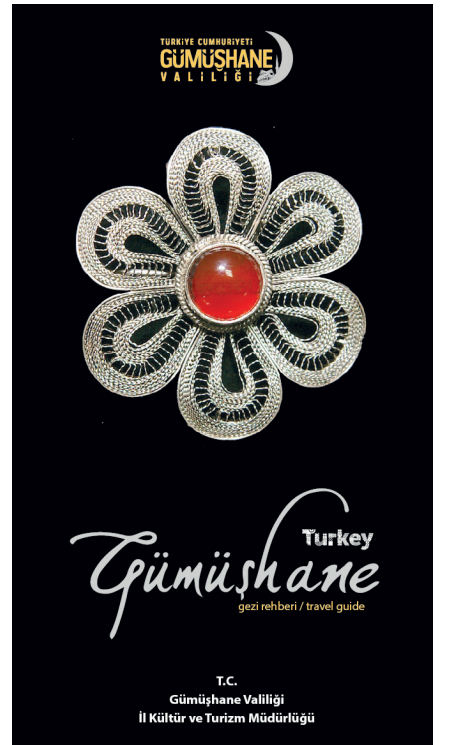
27 gün boyunca tüm Türkiye'de olduğu gibi Gümüşhane'de de meydanları boş bırakmayarak Demokrasi Nöbeti tutan hemşehrilerimiz, Atatürk Caddesi üzerinde oluşturulan nöbet alanında hiçbir siyasi ayrım gözetmeksizin, ellerinde sadece Türk bayraklarıyla 'Darbeye Karşı Tek Ses' oldu.

Siyah İnci'nin yeni baskısı çıktı

Gümüşhane Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından hazırlanan Gümüşhane Gezi Rehberi'nin yeni baskısı çıktı.

İçerisinde yer alan Yayla Şenlikleri, Halk Oyunları, Geleneksel El Sanatları, Yöre Mutfağı, Biyolojik Çeşitlilik ve Tur Güzergâhları gibi onlarca bölümle, yerli ve yabancı turistlerin gezi envanterlerinde seyrine doyum olmayacak yeni bir sayfa açmalarına katkı sağlayacak olan Gümüşhane Gezi Rehberi, Gümüşhaneli fotoğraf sanatçılarının objektifinden çıkan birbirinden güzel ve güncellenmiş fotoğraflarla da ilimizin tanıtımında önemli bir vazife üstlenmekte.

İŞGEM'de sona doğru

Gümüşhane Valisi Okay Memiş, Gümüşhane ve Torul arasında bulunan Harmancık Köyü'nde 26 dönüm arazi üzerine kurulacak olan İş Geliştirme Merkezi'nin proje alanında incelemede bulundu.

Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği mali işbirliği ile finanse edilen, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yürütülen Rekabetçi Sektörler Programı kapsamında gerçekleştirilen Gümüşhane Geleneksel ve Organik Ürünler İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) Projesi yaklaşık 9 milyon Avro yatırımla hayata geçiriliyor.

Gümüşhane'nin kalkınması için büyük bir potansiyel barındıran geleneksel ürünlerin seri imalatına geçilmesi ve yeni ihracat pazarlarına

odaklanarak yerel KOBİ'lerin rekabet güçlerinin artırılması amacıyla Gümüşhane Geleneksel ve Organik Ürünler İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) kuruluyor.

Gümüşhane Belediyesi, Gümüşhane Ticaret ve Sanayi Odası, Gümüşhane İl Özel İdaresi, Gümüşhane Köylere Hizmet Götürme Birliği, Kelkit Belediyesi ve Gümüşhane Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği'nin ortaklığında Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) tarafından Rekabetçi Sektörler Programı'na sunulan Gümüşhane Geleneksel ve Organik Ürünler İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) Projesi ile yöresel ürün üretiminde iş geliştirmek isteyenlere eşit girişim, iş ve gelir olanağı sağlanması hedefleniyor.

Gümüş Otel'de geri sayım

Gümüşhane İl Genel Meclisi, mülkiyeti İl Özel İdaresine ait olan Gümüş Otel'in yerine yap-işlet-devret modeli yada TOKİ kanalıyla turizm, eğitim ve kültür amaçlı proje yapılmasını kararlaştırdı.

Geçtiğimiz ay Meclis gündemine gelen ve hem kamuoyunda tartışmaya açılan hem de Eğitim, Kültür, Spor ve Sosyal Hizmetler Komisyo-

nu ile Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilen konu, İl Genel Meclisi toplantısında görüşülerek karara bağlandı.

İl Genel Meclisi Başkanı Şerif Bayraktar başkanlığında yapılan toplantıda, her iki komisyonun da başkanı olan Hüseyin Güvendi, hazırladıkları raporu İl Genel Meclisi üyelerine sundu.

Süleymaniye yükseliyor

Gümüşhane'nin eski yerleşim yeri olan tarihi 3.derece kentsel ve doğal sit alanı Süleymaniye Mahallesi'nde son dönemde yapılan çalışmalar hız kazandı.

Cami, minare, kilise, han, hamam ve köprü gibi 35 tescilli tarihi eserin bulunduğu, Osmanlı döneminde Türk, Rum ve Ermenilerin bir arada yaşadığı, zengin maden yataklarına sahip olan Süleymaniye Mahallesi'nde yol çalışmalarının büyük aşama kaydetmesinin ardından restorasyon çalışmalarına hız verildi. Bir dönem 10 mahallesinde 60 bin kişinin yaşadığı kayıtlarda yer bulan Süleymaniye Mahallesi'ne ulaşımı sağlayan yolda Yeşil Yol Projesi kapsamında sağlanan kaynakla yapılan genişletme ve duvar çalışmalarının ardından Belediye Başkanlığı kanalizasyon şebekesini tamamladı.

Dereler balık cenneti

Gümüşhane'nin Torul İlçesinde bulunan Çit Deresi'ne 20 bin kırmızı benekli alabalık yavrusu bırakıldı.

Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından 2005 yılında köy-orman içi sulardaki doğal alabalık popülasyonlarının artırılması amacıyla hayata geçirilen "Doğal Alabalık Üretimi, Yetiştirilmesi ve Orman İçi Suların Balıklandırılması" projesi kapsamında balık salımı gerçekleştirildi.

Törene Vali Okay Memiş, Garnizon Komutanı Albay Cezayir Danışan, Torul Kaymakamı Hakan Kafkas, İl Emniyet Müdürü Orhan Kar, Torul Belediye Başkanı Nidai Köroğlu, Doğa Koruma ve Milli Parklar 12. Bölge Müdürü Mustafa Bulut, İl Özel İdaresi Genel Sekreteri Ekrem Akdoğan, Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü Edip Birşen, Gümüşhane Şube Müdürü İlbeyi Aydın, Maçka Altındere Alabalık Üretim Çiftliği Şefi Özgür Akkan ve vatandaşlar katıldı.

Geçmiş

zaman
olur ki...

Selami ÖKTEM

1930'lu yıllara ait siyah beyaz bir fotoğraf duruyor karşımda. Kadınlı erkekli on öğretmen bu dönemde eğitim hayatına başlayan şehrimizin en köklü eğitim kurumlarından biri Gazipaşa İlkokulu'na ait olan merdivenlerinde oturarak çektiği siyah beyaz bir fotoğraf. Yüzlerinden belli mutlu oldukları. Evet, belki yıl 1935, ülkenin yavaş yavaş belini doğrultmaya çalıştığı yıllar... Yokluğun da yoksulluğun da var olduğu yıllar. Ama diz dize, omuz omuza merdivende sıralanan bu eğitim neferlerinin duruşundan belli yokluğa, yoksulluğa rağmen karanlıkları aydınlatma aşkıyla yanıp tutuştukları. Bu neferlerin içinde 43 yılını bu eğitim kurumuna veren, yöneticilik vasfını üzerinde taşıyan, soyadına yakışır şekilde günleri aydınlatan biri var: Fahri Akagün.

1933 yılında bu okulun müdürlüğünü yapmaya başlayan Fahri Akagün, Gazipaşa İlkokulu'nun en uzun süre müdürlüğünü yaparak, şehrimizin eğitim hayatına katkıda bulunmuştur. Fahri Akagün'ün eğitim konusunda çok

titiz olduğunu ve öğretmenlere iş konusunda asla taviz vermediğini çeşitli yayın organlarından okuyabilirsiniz. Örneğin; çok titiz olan Fahri Bey bir pazar günü okulun hizmetlisini derhal okula çağırır ve okulu yarına kadar temizlemesini ister. Çünkü Amerika Başkanı Türkiye'ye gelecektir ve eğer Gümüşhane'ye de gelse okulu gezme ihtimali vardır. Ertesi gün bütün öğretmenleri de tembihler. İşte bir öğretmeni bu hassasiyet "eğitim neferi" yapar. Tüm ihtimalleri hesaba katarak belki biraz sert ama bu sertliği asla kendi çıkarları için kullanmayan bir eğitim neferi. Emekli olduğunda zamanın yerel gazetelerinden Kuşakkaya Gazetesi'ne bir ilan vererek helallik dileyen Fahri Akagün'ün sert mizacının altında nasıl bir vicdana sahip olduğu da anlaşılıyor. Bakın nasıl veda ediyor: "Görevimi yaparken bazı sert davranışlarımla incittiğim arkadaşlarım olmuştur. Bilinmelidir ki; hiçbir zaman kötü düşünmedim. Beni bağışlasınlar. Dünyada kalan hoş bir sedadır."

Fahri Akagün'ün de dediği gibi şu gök kubbenin altında hoş bir seda bırakmak aslanan. Bakın siyah beyaz bir fotoğraf bu sedaya kulak vermemize vesile oldu ve biz de yıllar sonra aynı fotoğrafı yeniden canlandırmaya ve renklendirmeye çalıştık. Ben bu fikri duyduğum ilk andan itibaren karşımda duran o fotoğrafın çekildiği yılları hayal etmeye çalıştım. O zamanlarda yaşadığımı hayal etmek biraz zordu. Malum, günümüzde herkesin cebinde bir cep telefonu ve dolayısıyla bir fotoğraf makinesi var ve her şeyi kayıt altına alıyoruz. Gözlerimi kapatıp 1935'te bu öğretmenlerin aralarında dolandım. Hani şu eskilerin bahsettiği yokluk yıllarında... Kimi zaman bir ekmeğe kimi zaman bir meyveye kimi zaman da bir ayakkabıya muhtaç olunan o yıllarda bir fotoğraf makinesini görmek kolay bir iş değildi. Siyah perdesinin altına giren bir fotoğrafçı, o çok kıymetli fotoğraf makinesini kimi utangaç kimi şaşkın bakışlarla kendince poz vermeye çalışan Gazipaşa İlkokulu öğretmenlerine doğru çevirmiş ve günümüze kadar uzanan bu fotoğra-

fı elde etmişti. Kim bilir fotoğrafın basılma aşaması ne kadar sürdü? Fotoğraf nerede basıldı?

Gözlerimi açıp günümüze döndüğümde kendimi bir zamanlar utangaç bakışlarla poz veren öğretmenlerin yerinde buldum. Üzerinden seksen bir yıl geçmesine rağmen şehrin eğitim hayatına nefes vermeye devam eden böylesi köklü ve başarılı bir geçmişe sahip Gazipaşa Ortaokulu'nun öğretmenleri olarak hocaların hocaları ile aynı pozu verdik ve geçmişe ayna olmaya çalıştık. Dünyaya hoş bir seda bırakmak bize de nasip oldu. Belki bundan seksen bir yıl sonra Fahri Akagün ve diğer eğitim neferleri gibi bizim de adımız bir yerlerde yâd edilir ve aynı poz veren nice öğretmen bizim duyduğumuz bu heyecanı ve sevinci en derinde hissederek kalanlara selam, gidenlere rahmet gönderir. Şimdi sıra bende. Selam ve rahmetle yâd ediyoruz sizi, gururla ve ilk günkü heyecanla taşıyoruz bize bıraktığınız eğitim meşâlesini.

"Kimi zaman bir ekmeğe kimi zaman bir meyveye kimi zaman da bir ayakkabıya muhtaç olunan o yıllarda bir fotoğraf makinesini görmek kolay bir iş değildi."

“Işık hep

"Dünyada bir şeyler hep eksiktir, hep eksik olacaktır; o da maneviyattır, aşktır, sevgidir. Gümüşhanevî, insanlara bu manevi zevki tattırırken, bir yandan da sosyal alanda çalışmalar yapar; matbaa kurarak eserlerini bastırıp ücretsiz dağıtır. O, aşk ve sevgi ırmağıdır. O'nun mesajı insanın kalbine olduğu kadar aklınadır. Eserlerinin aşkın ve sevginin gücüyle yazmıştır. Bütün güzellikler iğretidir, ödünçtür onun için..."

İnsanların yaşadıkları şehrin tarihiyle ilgilenmeleri kadar doğal bir şey yoktur. İnsanlar yakınlarında olup biten olaylara daha fazla ilgi duyarlar. Yerel tarih insanların ait oldukları toplumu ve yaşadıkları şehirleri daha yakından tanıma imkânı sunar. Yerel tarih incelemeleri olmaksızın bir ülke tarihi olamaz. Özellikle yerel tarih Ahmed Ziyaüddin'in yaşadığı dönemdeki Gümüşhane'nin anlaşılmasında önemli ipuçları verebilir. Gümüşhanevî'nin, Gümüşhane'de hayatının ilk on senesini, yani çocukluk yıllarını geçirdiği biliniyor. O dönemin Gümüşhanesi, Gümüşhanevî'yi daha iyi anlamamızı sağlayacaktır.

Gümüşhane'den çıkan bir aşk ve ilim elçisidir O. Engin bir okyanustur! Sevgisi tüm dünyayı kuşatan böylesi engin bir kişiliği anlatmak kolay olmasa gerek. Onu anlamak için önce yetiştirdiği çevreye bakmalı. 1904 tarihli Trabzon salnamesinde şöyle anlatılır: “Trabzon-Erzurum tariki kebirî (anayolu) üzerinde ve Gümüşhane'nin bir iskelesi hükmünde olan Dalta-banlı'yı ve civarındaki bahçeleri şehrin aksamı müteferriasından (çeşitli bölümlerinden) addecek olur isek bu kasabayı iki büyük kısma ayırmak lazım gelir ki biri Daltabanlı'dan muntazam bir şose yolu ile gidilen

mahallat-ı mürtefia (yüksek mahalleler) ve diğeri meyve bahçeleri ve civarındır.

Gümüşhane'nin meşhur bahçeleri Hacı Emin Hanları denilen mevkiden başlayıp, Sorda'ya kadar Harşit Deresinin bazen sağ, bazen sol sahanı takiben gider. Erzurum şosesi üzerinde iki saat imtidadında bulunan bu bahçeler arasında cabeca (yer yer) evler, hanlar ve dükkânlar yapılmıştır. Mevsimi baharda bu bahçelerin manzarası pek güzeldir.”

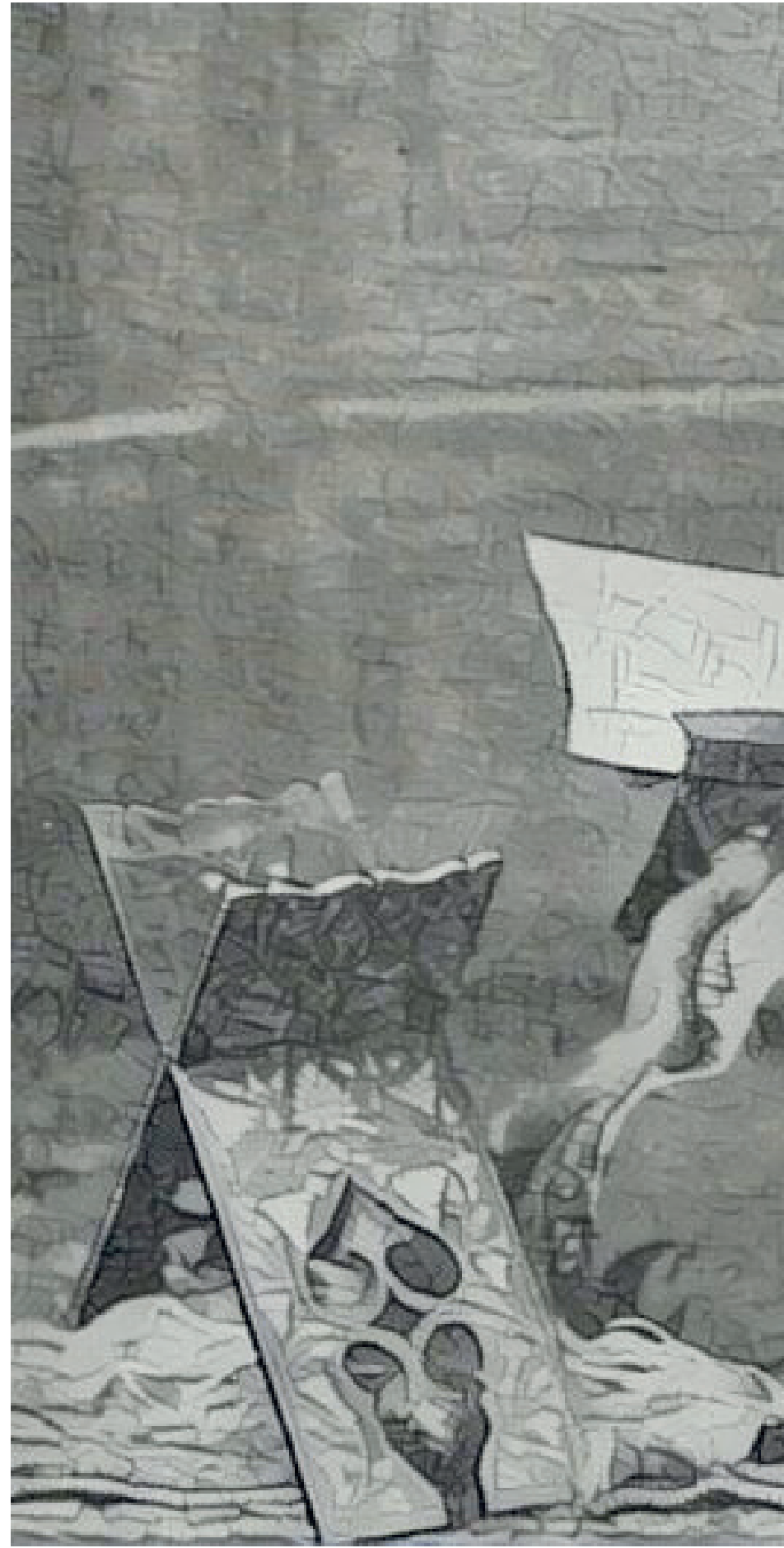
Ahmed Ziyaüddin Gümüşhanevî, yukarıda zikredilen vadinin kenarında kurulmuş Eskibağlar Mahallesi'nde, Emirler Esenbağ diye bilinen semtte, eski adıyla Halgent'te doğmuştur. Evlerinin olduğu yerin yıkıntıları, bugünkü Gümüşhane - Bayburt yolunun hemen üzerindedir. Coğrafi koordinatlarını, yaklaşık, Enlem: 40 derece 26 dakika 47 kuzey, Boylam: 39 derece 30. dakika 11 doğu olarak söyleyebiliriz.

Gümüşhanevî'nin yaşadığı dönemde Osmanlı coğrafyasında yaşanan olayları zikretmek Gümüşhanevî'nin yaşadığı dönemi daha iyi anlamamıza yardımcı olacaktır. 1839 ve 1856 tarihlerinde ilan edilen Tanzimat ve Islahat fermanları zikre değer önemli olaylardır. 1876

Kanunî Esasî'nin ilanı, I. ve II. Meşrutiyet'in kabulü, 31 Mart olayı toplum yapısında ve siyasi yapıda önemli değişiklikler toplumu etkilemiştir. Trablusgarb Savaşı ve Balkan Savaşları ve Gümüşhanevî'nin bizzat katıldığı 1877-78 Osmanlı-Rus Harbi ve I. Dünya Savaşı Anadolu'da büyük göçler yaşanmasına neden olmuştur.

Bu kaos durumu içerisinde Gümüşhanevî'nin çocukluğundan beri ilim tahsiline ayrı bir merakı olduğu ve beş yaşında Kur'an-ı Kerim'i hatmettiği, sekiz yaşına geldiğinde Kaside-i Bürde, Delâil-i Hayrât ve Hizb-i Azâm adlı eserleri hatmedip bu eserlerden icazet aldığı bilinmektedir. Gümüşhane'deki hocalarının isimlerini kendisinin talebelerine verdiği icazetnamelerden öğrenildiğine göre şöyledir. Şeyh Salim, Şeyh Ömer el-Bağdadi, Şeyh Ali el-Vefai ve Şeyh Ali...

Yukarıda söylediğimiz kaotik durum sebebiyle ilk önce ailesiyle Trabzon'a göç eder. Ticari alış-veriş için amcasıyla İstanbul'a geldiğinde onsekiz yaşlarındadır. Bu seyahat tarih olarak 1247/1831 yılına rastlamaktadır. Ahmed, Trabzon'a dönmeyeceğini, ilim tahsili için İstanbul'da kalmaya karar verdiğini amcasına anlatır. İstanbul'da Bayezid Medresesi'n-

de kalmaya başlar. Burada bir velinin manevî murakabesinde Hikmet, Ahbâr, Tasavvuf ve Fen gibi aklî-naklî ilimleri tahsil eder. Bu zatın vefatının ardından Mahmutpaşa Medresesi'nde bir hücreye yerleşerek kendisini ilimde derinleştirir.

Mahmud Paşa Medresesi'nde Abdülaziz, Abdülmecid

ve II. Abdülhamid'in hocası Abdullah el-Mekki el-Erzincanî'nin halifesi ve daha sonra kendisine intisap eden Şehri Hafız Muhammed Emir el-İstanbulî ile Erzincan'lı Nakşî Şeyhi Kürd Hoca namıyla bilinen Abdurrahman el-Harpûtî'den ders okumuştur. Bu hocaların rahle-i tedrisinde bulunup, İstanbul'daki onüç

doğudan...”

Niyazi KARABULUT

Tasavvufu bilmeden Gümüşhanevî'yi tanımak, anlamak ve anlatmak mümkün değildir. Hele tasavvuf, günümüzde farklı farklı anlaşıp yorumlanırken... O'nun tasavvuf anlayışı, tüm dünya mistizminden, hümanizminden ve diğer tasavvuf anlayışlarından tamamen farklı bir anlayıştır. Bir lokma bir hırka anlayışından, bankacılık sisteminden etkilenmemek için yardımlaşma sandığı kurmaya kadar değişen bir anlayış. Dinsel olan ile dünyevi olan arasında bir köprü kurmuştu dergâh.

Tarikat neşrine başladığında önceleri tekkeye fazla rağbet etmeyen Gümüşhanevî, Mahmud Paşa Medresesi'ndeki hücresi ile iktifa etmiştir. Müritlerinin sayısının çoğalması neticesinde müritlerinin ihtiyaçlarına cevap veremez hale gelince ibadete kapalı ve metruk bulunan Fatma Sultan Camii tekke olarak kullanılmıştır. Halifelerinden Kastamonu'lu Hasan Hilmi Efendi'nin gayretleriyle beş vakit ibadete açık hale getirilen bu caminin bitişiğine Gümüşhanevî (ks) tarafından onaltı odalı bir ev ile bir de tekke yaptırılıp vakfedilmiştir. Ev ve tekke yapımından sonra Şeyh hazretleri buraya taşınmış, bu cami ve eklentileri zamanla "Gümüşhaneli Dergâh-ı Şerifi" diye şöhret bulmuştur.

Ahmed Ziyaüddin Efendi, sadece Gümüşhanevî Dergâhı'nı kuran bir din adamı değil; O, aynı zamanda Osmanlı piyahasını Batı sermayesine karşı korumayı düşünen bir insandı. 1789 Fransız İhtilali'yle dünyaya yayılan milliyetçilik rüzgârlarının, Osmanlı'yı da derinden etkilediği dönemde, yerli sermaye birikimi oluşturmayı amaçlayan sandıkların kurulma dönemidir.

Dünyada bir şeyler hep eksiktir, hep eksik olacaktır; o da maneviyattır, aşktır, sevgidir. Gümüşhanevî, insanlara bu manevi zevki tattırırken bir yandan da sosyal alanda çalışmalar yapar; matbaa kurarak

eserlerini bastırıp ücretsiz dağıtır. O, aşk ve sevgi ırmağıdır. O'nun mesajı insanın kalbine olduğu kadar aklınadır. Eserlerinin aşkın ve sevginin gücüyle yazmıştır. Bütün güzellikler iğretidir, ödünçtür onun için...

Bu yüzden O, hep hakikat peşinde koşmuştur. İnsanları hep hakikate çağırmıştır. Sadece bir tebliğci değil bir aktivist olarak hayatını sürdürmüştür.

Gümüşhanevî, ilim ve tasavvufun yanında cihaddan da geri kalmamıştır, 93 Harbi diye bilinen Osmanlı-Rus savaşlarına iştirak ederek cephede bizzat çarpışmış, savaşın kesintiye uğradığı bir ara Of'a gelerek tarikat neşrinde ve irşat hizmetinde bulunmuş, savaş başlar başlamaz muharebe meydanına tekrar dönmüştür. Gümüşhanevî'nin toplum hayatına, insanlara hizmet etmeye, sosyal faaliyetlere bu derece önem vermesi, dergâhın tebliğ anlayışıyla da ilgilidir. Bu dergâh Osmanlı dönemi ve Cumhuriyet döneminde yönetimlere en çok tesir eden dergâhtır.

Ahmed Ziyâüddîn Gümüşhanevî hazretleri, ömründe iki defa hacca gitti. Birinci yolculuğunda İskenderiye ve Mısır'a uğradı. Buradaki enbiyâ ve evliyâ kabirlerini ziyaret etti. Bir buçuk ay süren bu ziyaretinde Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî'nin sohbetiyle şereflenenlerden Küçük Aşık Efendi ile sohbetle bulunmuşlardır. İlk haccından sonra altmış üç yaşında iken Şeyhü'l-Harem-i Nebvî Mehmed Emin Paşa'nın kızı Havva Seher Hanım'la evlenmiştir.

İkinci hacc yolculuğuna ailesiyle beraber çıkmış, Mekke ve Medine'de pek çok kişi ile görüşmüş; bunlardan bazılarına hadis okutmuş, bazılarına da tarikat telkininde bulunmuştur. Hacc dönüşünde Mısır'a uğramış ve burada üç yıldan fazla kalmıştır. Bu süre zarfında Tanta, Kahire, Nâsiriyye, Câmîu'l-Ezher ve Seyyidinâ Hüseyin camilerinde Râmûz okutmuş, beş kişiye de tarikat hilâfeti vermiştir.

İçinde 18 bin eser bulunan 4 kütüphanesi vardı. Of- Uğurlu Çufuruksa Hacı Ahmet Kütüphanesi, Bayburt Ziyaiyye Kütüphanesi (1918 yılında Rus işgali döneminde yakılmıştır. İçindeki eserde yağmalanmıştır.) Rize Gümüşhanevî Kütüphanesi (Piriçelebi Mahallesinde, Semerkandi Şeyh Ali Efendi türbesi civarında Altıkulaç Hacı Ali Efendi Medresesi bitişiğinde (bu gün itibarıyla Şeyh Camiin üstünde) muvakkıthane üstünde kargir bir yapı idi.) İstanbul Merkez Fatma Sultan Kütüphanesi (Kitaplar İstanbul Müftülüğü arşivlerine ve Süleymaniye Kütüphanesine aktarılmıştır.)

Bursalı Mehmet Tahir Efendi, Osmanlı müellifleri adlı eserinde şöyle ifade etmektedir: "Gümüşhaneli Ahmed Ziyaüddin Efendi 1311=1893 Halidiyye şeyhlerinin faziletlerinden bir zat olup uzun müddet İstanbul'da tarikatın yayılması, din ilimlerinin tahsili ile vaktini geçirerek 1311 h.de vefat etti. Süleymaniye Camii-i Şerif-i avlusunda medfundur."

İnsanoğlu yaratılmışların en şereflisi; bu yüzden diğer canlılardan farklı olmalıdır. Ahmed Ziyaüddin bunu başararak tarihten günümüze seslenebilen bir şahsiyettir. İlmi ve suuruyla çağları aşan bir insan. Gümüşhanevî'nin şehrimizde daha iyi tanıtılması için evinin bulunduğu arsa üzerine yapılacak olan küçük bir külliye ile bu külliye de oluşturulacak kütüphaneye Gümüşhanevî'nin eserlerinin tıpkıbasım kopyalarını, hakkında yazılan eserleri ve Ruslar tarafından kaçırılan kütüphanelerindeki kitapların kopyalarını temin ederek yerleştirmek ve ilgililerin istifadesine sunmak en büyük hizmet olacaktır. Gümüşhanevî'yi ve kendimizi daha iyi tanıyabilmek ve daha iyi anlayabilmek ümidiyle...

yıllık tahsil hayatı sonunda 1844'de icazet almıştır.

Padişah ve saray hocalarının rahle-i tadrîsinde Şer'i ve zâhirî ilimleri tamamlar. Başarılı bir talebe olan Gümüşhanevî icâzet almadan önce arkadaşlarına ders verebilecek kadar hocalarının iltifatına mazhar olur. Gümüşhanevî (ks), icâzet aldıktan sonra Bayezid ve Mahmud Paşa

Medreselerinde müderrisliğe başlar. Bir yandan hocalık yaparken bir yandan da ilmi eserler tertip ve te'lîfine çalışır. Geceli gündüzlü otuz yıl eser telif etmekle meşgul olur. Bir yandan eser vücuda getirirken bir yandan da gittikçe ders halkasını genişletir. Öyle ki ders halkasına katılanların sayısı binlerle ifade edilir.

Eyyuhe'l-ruh, geldiysen ne olur git!

“Fakat unutmayın ki en güzel elbise, takva elbisesidir.”

(A'râf, 26)

Mustafa ORHUN

Tahammül sınırlarımı zorlayan iki tip insan oldu hayatta. Bir dost meclisinde ya da iş gereği tesadüf eseri bir araya geldiğimiz vakit bucak bucak kaçtım kendilerinden. Önceleri kamufle ettim hislerimi, lakin sabır taşı olmaya ramak kaldığını anlayınca icab-ı hâl gereği strateji değişikliği hâsıl oldu. Lisan-ı hâl ile rahatsızlığımı ifade ettim bir müddet. Vücut diliyle de olsa, gafile kelam nafilê kelam! Davul zurna az gelince meclisi terk etmek düştü bize.

İnsan sarrafı olduğumu iddia edemem, bu tür mevzularda isabet kaydettiğim pek vaki değildir. Daha ilk dakikada, *‘şu takım maçı kazanır!’* deyu peşin hüküm atfetmeyi oldum olası sevmemişimdir. *‘Hele bi dur bakalım, ilk yarı geçsin, ona göre bir fikir beyan ederiz.’* diyen derviş ehline mensubum. Amma velâkin, kale arkası tribününden de olsa, kibirli insanları ve şark kurnazlarını, daha maç başlamadan, ısınma hareketlerini yaptıkları sırada gözlerinden tanırım.

Şark kurnazlarıyla ilk münasebetimiz Ömer Seyfettin'in bir hikâyesi vesilesi ile oldu: Hasmı tarafından mahkemeye verilen amcamız, yana yakıla avukat aramış. Hangi kapıyı çalsa, haksız olduğu gerekçesiyle davasına sahip çıkan olmuyormuş. En sonunda bir avukatı ikna etmeyi başarmış. Lakin avukat, *'biz bu davayı kesin kaybederiz, sakın ha boş yere ümitlenmeyesin!'* diye uyarılmış bizimkini. *'Bir hal çaresi yok mudur avukat bey?'* dediyse de müspet bir cevap alamamış. *'Benim çok güzel kınalı kuzularım var, onlardan bir tanesini davaya bakan hakime yollasam???'* deyince küplere binmiş avukat: *'Sakın ha, hakim bey çok dürüst bir insandır, mahveder bizi!'* Gel zaman git zaman epey devam etmiş dava. Ve nihayet bizim amcanın lehine sübut etmiş. Avukat şaşkın tabii. *'Yahu emmi, biz bu davayı nasıl kazandık, olacak iş değil valla!'* deyince, elif görse mertek sanacak olan bizim yaşlı kurt bombayı patlatmış: *'Hani sen kuzu gönderme, hakim bizi tefe koyar dediydin ya, ben*

de karşı tarafın adına gönderdim kuzuyu!

Özellikle yetiştikleri bir coğrafya, bir iklim türü var mıdır bilmiyorum ama muntazaman karşınıza çıkar bu adamlar. Çeşit çeşit modelleri vardır. Çocuk kandırır gibi beş paralık üçkâğıdın peşinde olan basit modellerinden tutun da, şeytan ve avanesine pabucunu ters giydiren gelişmiş modellerine kadar hepsi mevcuttur. Kaş ve göz, bu açıkgoz takımının en önemli enstrümanlarıdır. Mütemmim cüz gibi ayrı ayrı oynarlar. Biri kaşık havasında iken halay çeker diğeri. Kimin merkebine binseler onun türküsünü çağırırma üstlerine yoktur. Uyanık geçindikleri için karşı tarafın hüsnüniyetini suistimal etmede beis görmezler. Bir tek onlar vardır bu dar dünyada, bir de bitmek tükenmek bilmeyen menfaatleri.

Meselenin kökenine inmek lazım. Nereden ve ne şekilde
tevarüs ettiği bilinmeyen bir garip haslet bu. Pek çok mahfil-
de itibar görüyor olsa gerek, gün geçmiyor ki karşınıza yeni
bir tane daha çıkmamış olsun. Sadece çoluk çocuk değil, kelli
felli adamların üç kuruşluk menfaat uğruna böylesi bir yola
tevessül ediyor olması hakikaten üzüyor insanı. Bazı zaman-
lar, sadece düşmüş oldukları duruma içerlediğim ve onlar adı-
na utandığım için çeviriyorum kafamı. Belki irşad hâsıl olur
da bu onur kırıcı vaziyet son bulur diye. Cesaretin cahil
olanından beslendiklerini düşünürken, bu defa arifin cehaleti
ile çıkıyorlar karşıma. Hani şu, bilip de bilmezlikten gelen
tecabül-i arif.

Derler ki; güneş, rüzgâr ve onur bir iddiaya tutuşmuşlar. Sözüm ona, her biri gizli bir köşeye saklanacak ve en son ortaya çıkan iddiayı kazanacakmış. Uzun uğraşlar neticesinde bir koyağa sığınmış vaziyette bulmuşlar rüzgârı. Akabinde güneş çıkmış sarp bir kanyonun eteklerinden. Lakin bir türlü ulaşamıyormuş *onur'a!* Bütün araştırmalara rağmen sonuç alınamamış. Daha fazla uzatmayıp artık ortaya çıkmasını istemişler. Kendisi değil ama sesi gelmiş uzaklardan: *'Bilmez misiniz ki ben, bir defa kayboldum mu bir daha çıkmam ortaya!'*

Hangi kazancı bir birim arttırılabilmek için, fırsat maliyeti olarak onur ve gurur heba edilebilir? Âdemoğlunun, böyle bir fedakârlıkta(!) bulunmasının makul bir izahı olabilir mi? Ekseriyetle bizim futbolcu takımında fazlasıyla zuhur eden bir hususiyet. Takımına bir penaltı kazandırabilmek için, yaklaşık on beş kameranın büyüteç altına aldığı bir pozisyonda kendini mahsus yere bırakmak... Dünya kupasını kazansan ne olur?! Maksatlı olarak düştüğün yere bıraktın onurunu. Ayaklar altına aldın. Birazdan herkes çiğneyecek.

Nuri Bilge Ceylan'ın 'Uzak' filmindeki o unutulmaz sahne gelir aklıma. Bizim yağız delikanlı İstanbul'daki akrabasının yanına gelir. İş bulacak ve çalışacaktır güya. Lakin sorumluluk bilinci tam olarak gelişmediği için iş arama faslını elinin ucuyla tutar. Rehavet en üst seviyededir. Ekmek elden su gölden yaşamının tadına varmıştır. Fark etmiştir ki, dostlar alışverişte görsün kabilinden iş arıyormuş gibi yapmak da, en az samimi bir şekilde iş aramak kadar geçer akçedir. Değme muadillerine taş çıkartan usta bir şark kurnazıdır artık, fırsatçı takımına mensup bir oportünist! Lakin bir şeyleri yavaş yavaş feda ettiğini fark etmemiştir. Sınırları zorladığı bir gece, daha fazla dayanamaz akrabası ve uzun bir nutuktan sonra gerçekleri yüzüne vurur: '... Gurur denen bir şey var, öyle paldır küldür harcanmaz!.. Taşradan gelmişiniz, işiniz gücünüz torpil aramak! Bir vasıffalan bulmak gibi bir derdiniz yok; am-

çaydı, dayıydı, bakandı, milletvekiliydi, cart curt! Her şeyi bazar bulmaya çalışıyorsunuz! Ben bu işe başladığımda kimse yardım etmedi bana, her şeyi tırnaklarımla kazandım. İstanbul'a geldiğimde cebimde otel parası bile yoktu!

Kurnazlığın şark ve frenk usulü mü olurmuş demeyin. Teoride pek bir mana ifade etmiyor olabilir lakin bizimkilerin adı da, tadı da bir başka! Yaşayan bilir ancak! Abartıyorum belki ama, Franz Kafka'nın ifadesiyle, anlaşılmak istediğimden! Aşağıdaki hikâye bu topraklarda yaşandı mı bilmiyorum, lakin şüyu vukuundan beter!

Anadolu’da bir can, ineği hastalanınca, iyileşir iyileşmez otuz gün oruç tutacağına dair adak adanmış. Kabul olmuş isteği ve vakit geçirmeden başlamış borcunu ödemeye. Yirmi yedinci gün inek yeniden hastalanıp bu defa ölünce, ellerini kaldırmış semaya:

*Allah'ım, sanma ki bunu sineye çekiyorum. Ölen ineği kurba-
na; tuttuğum orucu da ramazana sayıyorum!*

Toplayıp çıkardığımızda bütün verilerin aynı noktayı işaret ettiği gözüküyor. Ölüm ile ayrılığı tarttıkları vakit elli gram ağır gelmiş ayrılık. Aynı işlem kibir ve şark usulü kurnazlık için yapılmış olsa nasıl bir netice elde edilir bilemiyorum. Terazinin dengede kalacağına dair kuvvetli bir öngörüm var ama inanın zerre umurumda değil! Tek dileğim, benden mümkün mertebe uzak olsunlar.

'Eyyube'l-ruh, yalvarıyorum sana, geldiysen ne olur git!..'

"Buğday dile gelince"

Engin DOĞRU

Yarın ekmek yapılacak. Biz çocukları sevince boğacak bu iş için zevkli bir koşuşturma yaşanır. Akşamdan büyüklerin hazırlığı başlar. Maya kurusundaki hamur mayası kontrol edilir. Kersende yarınki hamur mayası tutularak üzeri kapatılır, sabah olması beklenir.

Ekmek deyip geçmeyin. Bir köy ekmeğinin sofranıza geliş yolculuğunu isterseniz beraber yaşayalım. Güzün tarlalarımızın herlik zamanı beklenir öküzler sabuna koşulur, bazen çiftçi tamamlamak için komşunun öküzü eş olarak alınır, bazen de sabah bizim bondoruk başkasından alınır, samılar kontrol edilir, küçük veya büyük olmamasına dikkat edilir. Gandirit kayışı boyunduruğa yerleştirilir ve sabana bağlanır.

Komşular arasında muhabbetli bir yardımlaşma vakfıdır ki, o yıllardaki bereketin sebebi bu olsa gerek. Ekilecek tarla önce belli bir aralıkla evklenir, tohumlar bu aralıklara ustalıkla serpilir, öyle ki belindeki peştamalin içine elin girişi çıkışı ve avuç içindeki tohumların bir bilek hareketi ile ahenk içinde havada birbirinin peşine koşarcasına tohumlar yerlerine ulaşır. Sonra sabanla toprağa karıştırılıp üzeri kapatılır.

15-20 gün sonra tohumlar filizlenip toprak üstüne çıkartılır. Kar yağıncaya kadar cağedler zevkle gezilip yemyeşil tarlalar güze inat insana ferahlık

verir. Kara kışla birlikte kar altındaki ceğedler baharı beklerler. Karlar kalkınca bahar yağmurlarıyla ekinler yükselmeye başlar, başakların tutulmasıyla rüzgarda tarla bir sağa bir sola ahenk içinde yatar durur. Yazla birlikte sararmaya başlayan ekin artık rüzgarla sallanmasına ses katar. Ekin kontrol edilir başaklar artık sertleşmiştir, biçim zamanı gelmiştir, ırgat toplanır sabahın ilk ışıklarıyla tarlada hon tutulur ahenk içinde oraklar sallanırken destede destede sapları arkada dizilir. Biçim bittikten sonra bir gün tarlanın yüzünde kalan desteler ertesi gün sabah erkenden kemlere bağlanarak yığına vurulur.

Tarladaki yığınlar köyün harmanına taşınır istiflenir ertesi gün sabah erkenden kemlere bağlı ekin harmana dağıtılarak bir çift öküzün arkasına bağlı gemle ezilmeye başlanır ve bu işlem gün boyu devam eder. Zaman zaman ezilen saplar çatal ve yabalarla alt üst edilir, saman haline gelinceye kadar bu işe devam edilir.

Çocukların en büyük eğlencesi, öküzlerin çektiği gemi idare eden büyüklerin arkasında gemin üstünde yatarak ezilen sapların sesini dinlemek olurdu, sonuçta saman haline gelen sapların içerisindeki buğday tanelerini ayırma işlemi için yabalarla saman toplanarak tığ haline getirilir, akşam üzeri hayvanın durumuna göre harman makinesi kurulur tığ

halinde yığılan saman makine ile sivrilmeye başlar. İşin en zevkli bölümü de çocuklar için budur.

Makinenin kolu çevrilmeye başlayınca pata küte, pata küte sesleriyle neşelenirdik. Bu sevincimiz makinenin sesinden veya arkasından ahenkle dökülen buğday tanelerinin yığılmasından tüm ailenin yüzü güler sonuçta çekilen bunca yorgunluğun üzerine bir yığın halinde duran buğdaylar tenekelerle, 1'e 5 verdi, 1'e 10 verdi hesaplarıyla, Allah bereket versin dualarıyla çuvallara doldurularak ambara dökülürdü.

Ekmeklik için ayrılan buğday çuvallarla köyün çeşmesine götürülür büyük tekneler içinde yıkanarak tozdan ve kumdan temizlenir, evlerin bacalarında sergiler üzerinde serilerek kurutulur, kuruyan buğdaylar çuvallanarak atların sırtında en yakın değirmene götürülerek öğütülür eve getirilirdi.

Yarın ekmek yapılacak biz çocukları sevince boğacak bu iş için zevkli bir koşuşturma yaşanır, akşamdan büyükler hazırlığa başlar maya kutusundaki hamur mayası kontrol edilir, kersende yarınki hamurun mayası tutularak üzeri kapatılır sabah olması beklenir.

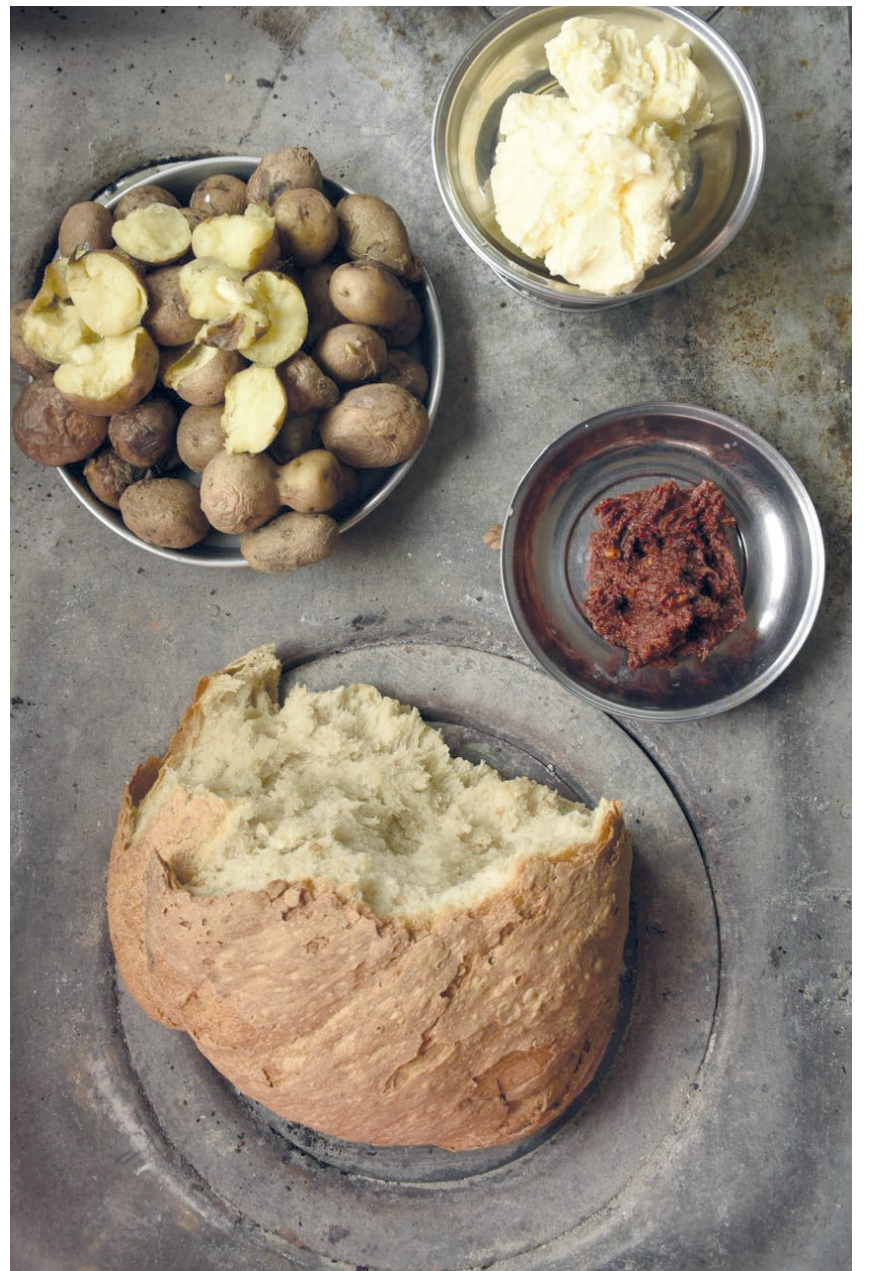
Ertesi gün fırının alacağı un miktarı bilindiği için belli miktarda un eleyerek tekneye dö-

külür, bu iş maharet ister bunun için mahalleden Hediye Hatun veya Nazmiye Nene çağırılarak akşamdan hazırlanan maya ile tekneye elenmiş un ılatılmış ve içine tuz katılmış suyla yoğrulur ve üzeri kapatılarak mayası gelmesi beklenir, bu arada fırında belli bir ısı tacını kazanması için yakılmıştır. Fırının tav almasıyla hamurun mayasının gelmesi öyle ayarlanır ki hiçbir zaman problem olmazdı. Artık hamur gelmiş, fırının tavı tutmuştur, fırının tozu alınır, yağlı bir çıra yakılarak çıralığa konur yine maharetli eller hamuru keser, bir sağa bir sola sallar, katlar hamura şekil vererek küreğin yanına yanaşır, hamur halindeki ekmeği fırına salacak olan Ahmet ağa elenen unun kepeğini bir tas içinde yanında bulundurur, sağ eline aldığı kepekli unu küreğin üzerine sererek hamuru küreğin üzerine koyarak fırına salardı. Benim için en zevkli yanı ise teknenin son hamurunu küçük bir ekmek yapıp içine yumurta koyarak fi-

rının ağız kısmına konmasıydı, artık hamurun fırına salınmış ağız kapatılarak kapağın yanları sıvanmıştır. Teknenin dibinde artırılan hamuru maya kabına konarak saklanır.

Ekmeklerin pişmesi beklenir fırında pişen ekmeğin kokusu etrafa yayılır, iki saat sonra fırının kapağı açılmaya gidilince ben hep içerisinde yumurta olan küçük ekmeğimi merak ederdim. Fırının kapağı açılır üzeri kızarmış pişmiş ekmekler dışarıya alınmayı bekler ilk önce Ekmekler fırından Ahmet Ağa tarafından çıkartılarak sergilere serilir sıcak ekmeğe hemen oracıkta tereyağı konularak lezzetle yenirdi.

Tümüyle çıkarılan ekmeklerin bir kısmı taze taze yenmesi için ayrılır, konu komşuya da ekmek verilir, diğer kalanlar bozulmaması için ortadan yarılarak yeniden fırına dizilip kurutularak peksimet yapıldı.

“Ne güzel şey hatırlamak seni”

Engin DOĞRU

Biz çocukken kocaman bir kasaba gibiydi Gümüşhane. Tek katlı çift katlı, avlulu, birbirine bitişik, üst üste, yan yana, dik çatılı, toprak damlı evleriyle, tokmaklı kapıları, cumbalı pencereleriyle, dar ve eğri büğrü sokaklarıyla, at arabaları, el arabaları, bahçeleri, bostanlarıyla ve akşamların erken olduğu bir şehirdi.

Osmanlı'nın hazinesine sikkelerin kesildiği bu kadim şehirde kerpiç ve yığma taştan yapılmış evleri, taşları sökülmüş sokakları, camili camisiz minareleri, küçük mesciti, birbirine yaslanmış dükkanları, hamamları hanları, köprüleri, mahalle meydanları, mahallelerde kiliseleri..., namaz vakitlerinde minaresinden ezanın okunduğu camileri....

Ve çarşısında bakırcılar, demirciler, körukçüler, kalaycılar, ayakkabıcılar, terziler berberler... Civıltılar, şakalar, takımlar... dükkan önlerinde, cami duvarlarının diplerinde gizlisiz, saklısız yüksek sesli sohbetler.. ve mahcup bir zenginlik. Şiir dizileri gibi, peşe birbirine karışmış mahalleler; Ermeni mahallesi, Ayana Mahallesi, Hıdırellez Mahallesi, Çarşı Camii Mahallesi, Cami-i Sağır Mahallesi, Cami-i Kebir Mahallesi Bağlarbaşı Mahallesi, Güzeller Mahallesi...

Daldaban'dan şehre çıkarken Dibiçin Çeşmesinden karşıya bakınca görülen ev yerleri Ermeni mahallesidir. Yamaçta kurulan bu mahallede evler bir birinin üzerine binmiş gibiydi, evlerin kapıları birbirinin damlarına açılıyordu.

Ayana Mahallesi bir Rum mahallesiydi. Bu mahallenin başındaki Karaysar taşının yanındaki zincirli taş ha düştü, ha düşecek korkusu verirdi insana. İnanılırdı ki, kudretten birbirine zincirle bağlanmıştı, Hıdırellez Mahallesi, Cami-i Kebir Mahallesi'nin doğusuna düşerdi. Kolej ve Kız Sanat Okulu bu mahalledeydi.

Şehre girerken yolun sağ üst kısmında kalan rüştiye mektebinin bulunduğu mahalle Çarşı Cami Mahallesi'ydi. Şehri ikiye ayıran Musalla Deresi'nin doğusunda ise Cami-i Sağır Mahallesi bulunurdu. Bahçelerin yoğun

olduğu mahalle Bağlarbaşı. Gümüşhane'nin en güzel meyveleri bu bahçelerde yetişir. Yedi güzel delikanlının, yedi kırata binerek şehirdeki işlerine gittikleri ve bu gidiş gelişlerinde şehrin kızlarının kafes arkalarından bu güzel delikanlıları izlediği mahalle ise Güzeller Mahallesi'ydi. Mahallenin yaşlıları akşam yemeğinden sonra guruplar halinde camiye giderler ve cami dağıldıktan sonra da, temizlenmiş, sulanmış şilteler, kilimler, minderler serilerek oturma ya hazır hale getirilmiş kapı önlerinde toplanırlar, onlar aralarında koyu bir sohbete başlarken, sokaklar da, daha ilk akşamdan dışarıya dökülmüş çocukların şamataları ile şenleniverirdi. Kimileri saklambaç, kimileri uzuneşek oynarlar, yeniyetme gençler guruplar halinde bahçelerde toplanarak sohbet ederler ya da tur atıp dolaşırlardı...

Şehir Ramazan ayın gelmesiyle farklı bir anlayışa bürünür, camiler her zamankinden farklı dolardı. Okullar, daireler öğleden sonra başlar, dükkanlar öğleden sonraları açılırdı. Dükkanlarda inceli, kalınlı, uzunlu, kısalı isparmacet mumları, balmumları boy boy; sıra sıra dizilirdi. Kalın, mavi kâğıtlara sarılmış olan huni biçimindeki okkalık şekerler, dükkanların tavanlarından asılır, bu şekerler

gerekirse çekiç ile kırılarak müşteriye verildi. Güllaç paketleri dükkanların göze çarpacak yerlerine konulurdu. Hele akşamüzerleri iftarlık için yeni kavrulmuş olan fındık, fıstık tavalardan çıkan ve buğur buğur yükselen; o saatte, dayanılmaz güzel kokular, pide fırınlarından çarşığı sarar aç midelerdeki iştahı azdırmış gibi olurdu. O saatte sigara tiryakileri, nargile tiryakileri, hayatlarının en güzel zevkine erişmek için yoğun sabır gösterirken bazen de oruç başlarına vurur olur olmaz şeylere öfkelenirlerdi. Bu gibi insanların zayıf yönlerini bilen dükkân sahipleri, onları daha da kızdıracak yollar bulur, onlar kızdıkça komşu esnaf eğlenirdi.

Şehrin fırınlarında ramazan pideleri, şöyle omuzdan atılıp sarkıtılacak uzunlukta yapılırdı. Gümüşhane'de adı lavaş olan pide-ler sade ve yumurtalı olarak da yapılırdı. Yumurtalı lavaşların fiyatları diğerlerine göre az da olsa küçük bir fark olurdu. Lavaşın birde tırnaklı olanı vardı bunlar yuvarlak yapılırdı. Lavaş makarnası yalnız ramazanlarda sahur yemeklerinde yapılan yemektir, gece tatlı uykudan sahur yemeği hazırlamak için kalkan evin hanımı kalaylı bakır bir sahana lavaşları doğrar, üzerinden kaynar su geçirir, süzdü-

rür, biraz da beyaz peynir ekler; Gümüşhane'nin o nefis erimiş tereyağını cızır cızır üzerine döker hafif ateşte tuttuktan sonra sofraya koyardı.

Biz çocuklar bu lavaş makarnasını çok severdik. Bu arzuyla gece sahura kaldırmaları için anne ve babamıza yalvarırdık. Kalkınca da o gün öğleye kadar Tekne orucu tutardık. Çocuklar oruç tutsunlar, tutmasınlar iftar saatleri yaklaştıkça ellerindeki iftarlıkları, Karaysar taşından atılacak iftar topunu damlarda heyecanla beklerdi. İftar saati gelince topun sesine, çocukların sevinç çığlıkları beş caminin beş minaresinden yükselen ezan sesleri karşıdaki Elmalı Dağı'na vurur, Kuşak-kaya sırtlarına yansır.

Eski şehrin Müslüman mahallelerinin birinden geceleri, karşı mahalledeki ışıkları, seyretmek biz çocuklara ayrı bir keyif veriyordu. Kadın erkek Müslümanlar ellerinde fenerleri, teravih namazına gidip dönmeleri bu ışıklara hareket veriyor ve kendi kendimize hayal dünyamızda yeni hikâyeler oluşturmuyorduk. Gümüşhane'de Ramazanlar halen anılmaya ve anlatılmaya değer zaman dilimleridir. Eski görkeminden bir şey kaybetmeden yine hararetle karşılanır Ramazan ayları ve daha oruca girmeye aylar kala tüm evlerde hızlı bir ramazan hazırlığı başlar.

Her şey eskir ve ölür. Bu, şehirler içinde böyle. Artık Eski Gümüşhane yok... Ve eski Gümüşhane'nin ruhunu yaşatan dükkânlar, çarşılar, hanlar, hamamlar da yok. Sanki hoşcakal dedik bu şehre.. Bu şehir için örselenmiş ulu sevdalar, şehrin uğultusundan kaçıp, dağların görkemli kovuğuna, taş kesilmiş sessizliğine sığınmışlar. Her taşın ucuna, her kayanın başına bir kahır türküsü, bir hasret ağıtı bağlanmış. Bu yüzdendir ki duman eksilmez başından, bu yüzdendir ki erken bulutlanır tepeleri, sis erken çöker, kar erken düşer doruklarına. Bu yüzdendir ki erken sararır yeşiller, çiçekler erken solar, hüznün erken iner vadilerine...

Faydalanılan Kaynaklar:

S.Özcan San - Gümüşhane Kültür Araştırmaları ve

Yöre Ağızları - 1990

Murat Yüksel - Gümüşhane Kitabeleri - 1996

Onbinlerin dönüşü:

"Kahramanlık kolay değil"

Engin DOĞRU

İşte Tam Bu Saatlerde

İşte tam bu saatlerde bir yara gibidir su
Yeni deşilmiş uçlarına sokakların, küçük uçlarında.
Senin o güneş sarnıcı gözlerin
Ölüm yası içindeki bir evde
Olmaması gereken birşey gibi, kırılan bir ayna gibi.
Bu saatlerde.
Çarmıhını yanından eksik etmeyen bir İsa gibi
Merdiven taşıyan bir adam görüyoruz
Bu adamı ne kadar çok seviyorum, bu kuşu ne kadar
Sen ne seviyorsun sen zaten sevince
Alınla ayıklarsın yeryüzünü,
Çardaklar binaların ağızlarında
Aşar gider kendi sınırlarını
Köpekler gizli bir dağlı havlar.

Bunlar iyidir diyorum bunlar senden haberli,
Yoksa nerden bilecekler
Korbon sınırlarında yaşayan balıklar
Kovadan sızan hicret gününü,
Peygamberin parmaklarına asıp paltolarını
Nasıl girecekler tanrıevine
Mucize sever müslümanlar,
Ve On Binlerin Dönüşü sırasında
Grek keçilerinin çiftleştiği
Dağ yolları neyle donacak?

Cemal Süreya

10.600'ü mızrak ve kalkan taşıyan ağır piyadelerden oluşmaktadır. Ünlü filozof Sokrates'in öğrencisi, Atinalı zengin bir ailenin çocuğu olan Ksenophon ise bu olayı baştan sona kaydetmek üzere bir savaş muhabiri olarak bu askeri sefere katılmaktadır. Bu nedenle daha sonra yazmak üzere günlük notlar tutmuş ve bu uzun yolculuk sırasında görmüş olduğu ülkeler ve halklar hakkındaki gözlemlerini ayrıntılı bir şekilde anlatmıştır. Ksenophon, bu sefer sonunda kaleme almış olduğu "On binlerin Dönüşü" adlı kitabında seferin başladığı ve bittiği tarih olan M.Ö. 401-400 yılları arasında Anadolu tarihi coğrafyası açısından önemli bilgiler vermektedir.

Güney Mezopotamya'daki Fırat kenarında bulunan Kunaksa'da yapılan savaşta III. Kyros ve generalleri öldürülünce, birliklerin başına seçilen beş kişinin arasında Ksenophon'da bulunmaktadır. Ancak kısa bir süre sonra aslında bir yazar ve savaş muhabiri olan Ksenophon'un kararlılığı, geldikleri ülkeye geri dönme konusundaki inancı, uyanıklığı, askerlerle kurmuş olduğu insani diyalog ve alınan kararların uygulanması noktasındaki yetenekleri, onun komutan olmasını sağlar. Bu hezimetten sonra yurtlarından yaklaşık 2400-2500 km uzakta, sarp, bilmedikleri düşman bir ülkede kalan askerleri geldikleri ülkeye sağ salim geri

döndürmek savaş muhabiri Ksenophon'a kalır.

Ksenophon geri dönüş yolunda artık bir komutandır. Savaşta sonra sağ kalan askerlerin ülkelerine geri dönmek uğruna çektikleri açlık ve sefalet, geçtikleri yerlerde başlarına gelenler, uzun ve zahmetli bir Anadolu turuna dönüşür. Evlerine geri dönmekten başka bir amaçları olmayan bu küçük askeri birlik, dönüş yolunda çok dikkatli davranmak zorundadır. Ksenophon'un anlattıklarından anladığımız kadarıyla geçmek zorunda kaldıkları coğrafyalarda pek dostane karşılanmayan ve aslında yolunu kaybetmiş bulunan askerlerin dönüş yolculuğu çok trajiktir. On binlerin Dönüşü sırasında tutulan notlardan Anadolu'nun bilinmeyen birçok küçük ülkesini, değişik halklar hakkında bilgi ve bu insanların değişik gelenekleri hakkında detaylı bilgiler bulmaktayız. Savaşı kaybeden askerler yola çıktıkları şehirlerinden binlerce kilometre uzakta, Karadeniz kıyılarına ulaşmak umuduyla kuzeye doğru geri çekilmeyi düşünürler. Olasılıkla Bağdat'ın yukarısındaki bir yerden Dicle Nehri'nin doğusuna geçip, uzun bir süre nehrin doğu yakasını takip ederek Anadolu topraklarına ulaşırlar.

Bu ordu Anadolu'nun çeşitli yerlerinden dolanarak Karadeniz'e ulaşır. Ksenophon'un bu eserinde; On bin kişilik ordusuyla

Karadeniz'e gelişi, bu yöredeki halklar ve geçtikleri yerlerden bahseder.

Uzun bir yürüyüşün sonunda Karadeniz dağlarının zirvesine kadar gelmişlerdir. Bazen zor savaşlara girmişler bazan da karşılıklı anlaşarak savaşmadan yürüyüşlerine devam etmişlerdir. Denize inmelerine az bir mesafe kalmıştır artık.

Theekhes Tepesi'ne geldiklerinde Karadeniz'i gördüler. Herkes hasretle deniz deniz diye bağırmaya başladı. Hellenler üç günde on parasang yol gittiler. Burası Makronlar'ın memleketi idi. Makronlar kıldan elbiseler giymişti, örme kalkanları ve uzun mızrakları vardı. Hellenler'le Makronlar savaşmadan anlaştılar. Birbirlerine mızrak hediye ettiler. Hellenler'in Kolkhis memleketine gitmeleri için onlara yardım ettiler. Ağaçları keserek Hellenler'e gidecekleri yolu hazırladılar ve onlara eşlik ettiler..."

Gidiş ve dönüşteki bütün yol, yürüyüş günü hesabıyla iki yüz on beş gün, parasang hesabıyla bin yüz elli beş parasang etmişti. Bütün sefer, gidiş ve dönüş dahil olarak, bir sene üç ay sürmüştü. Ve bu sefer iyi bir liderle nelerin üstesinden gelinebileceğini kanıtlamıştı.

Ksenophon'un "On Binlerin Dönüşü-Anabasis" isimli ünlü eseri M.Ö. 400 senesinde kaleme alınmıştır. Bu eserde, yaklaşık 2.400 sene önce bugünkü Irak topraklarından yola çıkan Yunan ordusunun bütün Anadolu'yu baştanbaşa kat ederek, o zamanki vatanları olan Truva'ya varışları anlatılır. O zamanlar birçok küçük devletin var olduğu Anadolu'dan geçişi hiç de kolay olmaz bu ordunun. İkmal yollarından çok uzakta, savaşa savaşa ilerleyen askerler,

yurtlarına güç de olsa varırlar. Hikâye kısaca budur...

M.Ö. 401 yılında Pers Kralı II. Artakserkses'in kardeşi olan prens genç III. Kyros, Yunanlı (Spartalı) ve paralı askerlerin bulunduğu bir ordu ile ağabeyine karşı bir sefer düzenleyip tahtı zorla ele geçirmeyi düşünmektedir. Bu amaçla toplanan askerler Lidya'nın Sardes kentinden yola çıkarlar. III. Kyros'un komutasındaki askerler arasında 100.000 doğulu ve 13.000 Yunanlı bulunmaktadır. Yunanlı askerlerin

Diş i k e m a n k e ş

Röportaj : Engin DOĞRU-İsmail GÜRSES

Bu ayki sayımızda yaşı küçük ama hedefleri ve başarıları büyük bir konuğumuz var. Atıcılık sporunda adım adım zirveye ulaşmış ve her sporcunun hayali olan olimpiyatlara katılabilmek için sürekli çalışan Şeymanur Koca ile sobbet ettik. Milli sporcumuz çok yakın bir tarihte yine kendisine ait olan 413 puanlık Türkiye rekorunu 414,6 puanla tekrar kırarak Türkiye şampiyonu oldu. Genç sporcumuzu daha yakından tanımak için gerçekleştirdiğimiz röportajı sizlerle paylaşıyoruz.

Atıcılık sporuna nasıl başladın? Kendinde bu yeteneği nasıl keşfettin? Bizlere anlatabilir misin?

Atıcılıkla ilgili olan biri değildim. Bu sporla ilgili hiçbir bilgiye de sahip değildim. Atıcılık antrenörümle babamın tanıyor olması başlattı hikâyeyi aslında. Bu sporla alakalı ilimizde yetişen birçok başarılı şampiyon sporcu olduğunu da sonradan öğrendim. Babam antrenörümü tanıdıktan sonra benim de atıcılıkla ilgilenmemi istedi. İlk zamanlar merak ve hobinin ötesine geçmeyeceğini düşündüğüm bu spora başladıktan sonra, antrenörüm tarafından fiziksel ve mental bir takım testlere tabi tutuldum. Sonuçlar olumlu olunca da antrenmanlara devam ettim. Benim iyi bir sporcu olacağımı söyleyerek sürekli özgüven aşılayan hocam en önemli destekçim olmuştu.

Bu spora yönelmeni sağlayan biri oldu mu?

Babam bu sporla tanışmama vesile olan kişidir. Bir gün babamla giderken yolda antrenörümle karşılaştık. Babam, bu kız bundan sonra senin sporcundur, gidebildiğiniz yere kadar gidin ben hep size destek olacağım demişti. Bu vesile ile bu gün bu noktalara kadar geldik.

Yaptığın bu sporu nasıl tanımlıyorsun? Sana neler öğretti bu spor?

Atıcılık zihinsel, mental bir spordur. Kendinle mücadele etmeni gerektiren, tek rakibinin kendin olduğu ve yapabileceğin şeylerin en iyisini nasıl yapabileceğini öğrendiğin bir spor dalıdır. Atıcılığın bana, sabırlı olmayı, fedakârlığı, karalı ve azimli olmayı öğrettiğini söyleyebilirim.

Atıcılık sporuyla ilgili bilgisi olmayanlar için atıcılıkla ilgili bizlere bilgi verir misin? Diğer spor dallarından farkları var mı? Ne gibi kurallar içeriyor, teknik özellikleri nelerdir?

Sporun her dalı güzel ve herkes mutlaka kendine uygun bir sporla uğraşmalı. Hobi ve eğlence olarak da olsa insanların kendini bulabileceği, yaparken kendilerini iyi hissedebilecekleri bir spor dalı muhakkak vardır. Atıcılık da kendine has özellikleri olan mükemmel bir spor dalı bence. Atış yaparken kendinizle baş başasınız ve yaşadıklarınız kendi içinizde olup bitiyor. Her atış sonunda ortaya çıkan sonuç bütünüyle kendi konsantrasyonunuzla ilgili. Özellikle benim gibi öğrenci arkadaşlara sınavlar öncesi bu sporu yapmalarını öneririm. Atıcılık diğer sporlardan biraz daha farkı ekipmanlarla yapılmakta. Şöyle ki; Mesela karate, taekwondo, atletizm, güreş vb. sporlarda kıyafetin sadece forma görevi varken atıcılıkta atış kıyafeti, tüfek ya da tabanca skorunu doğrudan etkileyen

unsurlardır. Sporcu % 50 ise ekipman da %50 oranında önem arz etmektedir. İyi bir duruş, iyi bir bakış ve silaha kusursuz hâkimiyet çok önemli. Diğer sporlarda adrenalini seviyesinin yüksekliği ön planda iken bu spor dalında tam aksine adrenalini seviyesini en düşükte tutmak esas olanı ve en zor olan şeydir.

Atıcılık yarışmalarına nasıl hazırlanırsın? Kendine özel bir tekniğin var mı?

Atıcılık çok fazla antrenman yapmayı gerektiren bir spor dalı. Tabi böyle bir spora bir öğrenci olarak zaman ayırmak gerçekten çok zor. Fakat kısıtlı olan bu zaman aralığında daha verimli nasıl çalışa bilirim yollarını arıyorum. Kendi poligonumuzda yarışma öncesi fiziksel, teknik ve mental hazırlıklarımız oluyor. Her sporcunun kendine has bir tekniği olamaz teknikler ana hatlarıyla aynıdır ancak her sporcunun kendine has yöntemleri olmalı, müsabakalar teknikten çok yöntemlerle kazanılır.

Bir atıcı için antrenmanın en zor yanı nedir?

Antrenmanların birçok zorlukları vardır. Birincisi dış etkenler, ikincisi iç etkenler üçüncüsü tesis ve ekipmanlar. Dış etkenler; yüksek sesler ani ve ne olduğu belli olmayan gürültüler, dengesiz ışık ve ortam ısısı. İçsel etkenler; yüksek kaygı derecesi, farklı zihinsel yönelimler, önceden oluşmuş okul, aile, arkadaş ve maddi manevi düşünceye sevk edecek zihinsel durumlardır. Üçüncüsü unsur olan tesis de ise çalıştığınız poligon standartları, kullanılan makineler, soyunma odası doğrudan etkilidir. Ekipmanlar kendi performansınızı ortaya koyabileceğiniz kadar modern olmalıdır. Bu işte ekipman eliniz ayağınız gözünüzdür.

Antrenmanlar dışında size yardımcı olması için yaptığınız spor var mı?

Branş dışında alternatif sporlar mutlaka yapılmalı. Tüm sporlarda olduğu gibi bizimde kapasitemizi yükseltecek, kas gruplarını ısıtıp antrenman öncesi hazırlık için koşu yapıyoruz. Bunun dışında olmasa olmazımız kuvvet antrenmanlarıdır. Ayrıca, imkânlar dâhilinde masa tenisi, yüzme gibi sporlar alternatif olarak yapılabilir.

Yarışlara nerede ve nasıl hazırlanıyorsunuz?

Yarışmaya hazırlıklarımız aylar öncesinde başlıyor. Aydın Doğan Spor Tesisinde içerisinde yer alan havalı silahlar atış poligonunda hazırlanıyorum. Poligonda atışla ilgili teknik taktikler çalışıyorum. Eksikleri hem teknik hem de ekipman olarak gidermeye, en aza indirmeye çalışıyoruz. Yine spor salonumuzun içerisinde yer alan kondisyon salonunda

Şeymanur Koca

rımı da evde yatmadan önce sanki poligondaymışız gibi yapabildiğim kadariye yapıyorum.

Yarış sırasında neler hissediyorsun?

Aylarca hazırlanıp, sadece elli dakika içerisinde kazanmaya çalıştığımız bir yarış. Antrenmanlardaki gibi hata yapma lüksünün olmadığı, yaptığınız her atışın haneye eksi ya da artı yazılacak olması kaygı derecesini ister istemez yükseltiyor. İşte bu nedenle kazanmak ya da kaybetmek düşüncesinden olabildiğince uzaklaşıp, sadece odaklanmak gerekiyor. Müsabakaların hepsi çok heyecanlı ama finaller inanılmaz derecede heyecan verici oluyor.

İlk büyük başarınız neydi?

Aslında başarı, müsabakada alınan en yüksek skor değildir. En büyük başarı karar vermektir. Eğer karalıysanız irili ufaklı sonuçlar alırsınız ve kendinizi başarılı hissedersiniz. İlk müsabıklığım yıldız bayanlar kategorisinde oldu. İlk hedefim yıldız bayanlar rekoruydu ve bu hedefime ulaştım. 405,7 puanla Manisa iline ait olan rekoru ilimize getirmiş oldum.

Spor hayatınızda dönüm noktası diyebileceğiniz bir olay var mı?

Spora başladıktan sonra hep daha iyi olsun diye çalışırsınız ama önünüzde hedefler kadar engeller de vardır. Bazen yeter artık yapmak istemiyorum dersiniz ama öyle şeyler olur ki artık vazgeçemezsiniz. Milli takım kadrosuna seçilmek de bu anlamda benim için yeni bir başlangıç oldu.

Rekorunun egale edilememesi nasıl bir duygu?

Bir sporcunun en büyük hedefi yaptığı sporda en iyi olmaktır. Bunu yap-

elinde tutmaktır. Rekorumuzun uzun süredir kırılmıyor olması başarımızın büyüklüğünü gösterir. Bu sizi daha gayretli daha azimli ve çalışmaya sevk edici duyguya yönlendiriyor.

Kariyerinde en büyük amacın nedir?

En büyük amacım, dünyada ki en büyük spor organizasyonu olan olimpiyatlara katılmak ve başta ülkem olmak üzere ailemi ve poligonumu en iyi şekilde temsil etmek. Son katıldığım müsabakada bu amacımdan sadece 2 puan uzaktaydım. Bu amaç doğrultusunda daha çok ve doğru çalışmalar yapmam gerekiyor, hedefiniz büyükse çalışmanız da büyük olmalı.

Kadınlara atıcılığı tavsiye eder misiniz?

Evet, kesinlikle tavsiye ederim. Çünkü gerçekten iyi bir spor dalı. Herkesin kendinden bir şeyler bulacağı, kendinden bir şeyler katacağı ve başkalarına ailesine çevresine olumlu etkileri olacağını düşündüğüm bir spor. Sadece kadınlara değil tüm gençlere ve her kesimden insana atıcılığı tavsiye ediyorum.

Yeni başlayan sporculara sizin gibi başarılı olmaları için neler tavsiye edersiniz?

Öncelikle başarı yetenekle doğru dan ilintilidir. Eğer kişi yetenek sahibi ise bu yeteneği ile çalışarak başarıya ulaşacaktır. Tabi ki yetenekli olmak tek başına yeterli olmayacaktır. Hem sporcunun hem de ailenin fedakâr olması çok önemlidir. Günümüzde çocuğuna spor yap diyen aile sayısı çok azdır. Oku adam ol felsefesi yaygındır. Ailelerin eğitimle öğretimi birlikte benimsemeleri gerekiyor, aksi halde başarının önü çoktan kesiktir.